

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКАЗНИКІВ СФОРМОВАНОСТІ МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ ПРИ РОБОТІ В ФІТНЕС-ЦЕНТРАХ

У запропонованій статті оцінюється показник сформованості мотиваційного досягнення у майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту під час навчання їх у вищому навчальному закладі для подальшої підготовки студентів до їх професійної діяльності.

Ключові слова: фахівець, фізичне виховання, мотивація, професійна діяльність, фітнес-центр.

Постановка проблеми. Останнім часом в Україні активного розвитку набув оздоровчий фітнес – напрям, що спричинив створення спеціалізованих фітнес-центрів, в яких надається можливість відвідувати різні фітнес-напрямки усім групам населення, незалежно від віку і стану здоров'я. В той же час, з появою таких фітнес-центрів з'явилась і необхідність у підготовці фахівців з фізичного виховання та спорту із направленістю у професійній діяльності в галузі оздоровчого фітнесу. На сьогоднішній день в цьому напрямку проводяться дослідження такими фахівцями, як: Батіщева М.Р., Гоглювата Н.О., Кібальник О.Я., Мороз О.О., Погонцева О.В. та ін.. Проте поряд з питаннями, що вивчаються, слід окремо звернути увагу на такий критерій як "мотивація досягнення" у студентів зі спеціальністю "фізичне виховання", оскільки при правильному формуванні саме цього показника буде покращуватись і їх професійна діяльність.

Для початку слід розглянути визначення такого поняття як "фітнес". Проведений нами аналіз словників та сучасних енциклопедичних видань свідчить, що поняття "фітнес" в них тлумачиться по-різному. Автори "Словника іноземних мов" визначають його "як здоровий спосіб життя" [9]; у той час, як автори "Енциклопедичного словника" розглядають це поняття "як комплекс спортивних програм оздоровчого характеру, заснований на використанні різноманітних вправ: аеробіки, шейпінгу, танцювальних рухів, елементів гімнастики та бойових мистецтв" [6]; однак у "Сучасному тлумачному словнику російської мови Єфремової" це поняття розглядають "як систему вправ, що сприяють оздоровленню організму, досягненню хорошої спортивної форми, стрункості" [5].

На нашу думку поняття "фітнес" слід тлумачити як придатність, відповідність, готовність до занять фізичною культурою та здорового способу життя.

Паралельно з поняттям "фітнес" слід розглядати і таке поняття як "фітнес-центр". У "Сучасному тлумачному словнику російської мови Єфремової" поняття "фітнес-центр" визначено "як заклад з декількома фітнес-залами, масажним кабінетом, солярієм та іншими приміщеннями для занять спортом" [5]. При подальшому розгляді ми будемо дотримуватись саме цього визначення.

Для того щоб сформулювати уявлення про роботу фахівців у фітнес-центрах необхідно розглянути і таке поняття як "професійна діяльність". Автори "Енциклопедії професійної освіти" визначають цей термін "як рід трудової діяльності (заняття) людини, що володіє комплексом спеціальних теоретичних знань і практичних навичок, які були набуті у результаті спеціальної підготовки, досвіду роботи" [4]. Автори ж "Енциклопедичного словника" тлумачать його "як рід трудової діяльності, знань, який визначається виробничо-технологічним розподілом праці та його функціональним змістом" [6]. У "Словнику-довіднику педагогіки вищої школи" поняття "професійна діяльність" подається "як трудова діяльність, притаманна професіоналу, тобто фахівцю, який володіє достатнім мінімумом знань, умінь та навичок, для того, щоб здійснювана ним діяльність була ефективною" [7].

Ми будемо використовувати поняття "професійна діяльність", яке подають Адамчук В.В., Ромашов О.В. і Сорокіна М.Е., а саме: "професійна діяльність" – це комплекс теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для виконання певної роботи у певній галузі виробництва, який визначається характером продукту, що утворюється, та специфічними умовами виробництва цієї галузі" [1].

Також слід приділити увагу і такому поняттю як "мотивація досягнення". Кандидат психологічних наук, доцент Гордєєва Т.О. розглядає мотивацію досягнення "як специфічний вид мотивації людини" [3]. Психолог Головін С.Ю. трактує мотивацію досягнення успіху "як один з різновидів мотивації діяльності людини, яка пов'язана з потребою індивіда у досягненні успіхів та уникненні невдач; а також з його прагненням до успіхів у різних видах діяльності" [2]. Доктор психологічних наук, професор Кондратьєв М.Ю. дає наступне пояснення мотивації досягнення: "мотивація досягнення" – це один з різновидів мотивації діяльності, яка пов'язана з потребою індивіда у досягненні успіхів та уникненні невдач [10]. На нашу думку,

доктор психологічних наук, професор Кондратьєв М.Ю. дав найповніше визначення цього терміну, хоча істотних розходжень між науковцями не було.

Розглянувши, визначення цих понять, ми можемо сказати, що для успішної професійної діяльності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту у сфері фітнес-послуг, необхідно включати у навчальний процес не лише заняття фітнесом, але і спеціальні заняття з формування мотивації досягнення. Саме цим і зумовлена актуальність обраної теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами. Тема дослідження входить до плану науково-дослідних робіт Класичного приватного університету і Міністерства освіти і науки України, "Теоретико-методичні засади фізичного виховання і фізичної реабілітації різних груп населення" № державної реєстрації – 01070004193.

Гіпотеза. Ми припустили, що формуючи позитивну мотивацію досягнень у майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, буде поліпшуватись і їх професійна діяльність в центрах оздоровчого фітнесу.

Мета дослідження: Виявити показники сформованості мотивації досягнення у професійної діяльності в центрах оздоровчого фітнесу.

Завдання дослідження: 1) надати характеристику показникам сформованості мотивації досягнення у майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту у професійній діяльності в центрах оздоровчого фітнесу;

2) оцінити показники сформованості мотивації досягнення у майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту в їх професійній діяльності у центрах оздоровчого фітнесу;

Методи дослідження: Аналіз літературних джерел, метод тестування, графічний метод, метод математичної статистики.

Результати дослідження. Дослідження проводилось з вересня 2010 року по квітень 2013 року на базі Класичного приватного університету, інституту здоров'я, спорту та туризму – експериментальна група, та Запорізького національного університету – контрольна група.

У дослідженні брали участь 98 студентів, з них 42 особи склали контрольну групу і 56 осіб – експериментальну групу.

Для оцінювання мотиваційного критерію визначався ступінь сформованості мотивації студентів за допомогою модифікованого тесту-опитувальника А. Мехрабіана [8].

Модифікація тесту-опитувальника А. Мехрабіана для вимірювання мотивації досягнення, запропонована М.Ш. Магомед-Еміновим. Тест призначений для диференційованої діагностики 2 стійких узагальнених, але протилежно спрямованих мотиваційних тенденцій особистості: мотиву прагнення до успіху й страху невдачі, які складаються з тверджень, що стосуються окремих боків характеру, думок і почуттів з приводу окремих життєвих ситуацій та дій людини. Оцінку ставлять у балах за відповідною шкалою, поруч із номером питання.

Відповідно до поданих ключів оцінки, результати за кожним із суджень перетворюють на бали наступним чином:

1) якщо в ключі судження позначене знаком "+", то оцінки (у чисельнику) переводяться в бали (у знаменнику):

$$\begin{array}{cccccccc} -3 & -2 & -1 & 0 & +1 & +2 & +3 \\ 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 \end{array}$$

2) якщо в ключі судження позначене знаком "-", то користуються наступним співвідношенням:

$$\begin{array}{cccccccc} -3 & -2 & -1 & 0 & +1 & +2 & +3 \\ 7 & 6 & 5 & 4 & 3 & 2 & 1 \end{array}$$

Оцінюється, який із цих двох мотивів домінує. Виміряти рівень мотивації досягнення можна за допомогою розробленої шкали, яка має 2 форми: чоловічу (форма А – 32 твердження) і жіночу (форма Б – 30 тверджень). Оцінюють ступінь згоди стосовно кожного із тверджень, за такою шкалою (+3 – повністю згоден; +2 – згоден; +1 – більше згоден, ніж не згоден; 0 – особи, які мають нейтральне ставлення; -1 – більше не згоден, ніж згоден; -2 – не згоден; -3 – повністю не згоден). Ключ до чоловічої форми опитувальника (А): +1, -2, +3, -4, +5, -6, +7, +8, -9, +10, -11, -12, +13, +14, -15, -16, +17, -18, +19, -20, +21, -22, -23, +24, -25, -26, -27, +28, -29, -30, +31, -32. Ключ до жіночої форми опитувальника (Б): +1, +2, -3, +4, -5, -6, +7, +8, -9, +10, -11, -12, -13, +14, -15, -16, +17, -18, +19, -20, +21, -22, +23, -24, -25, +26, -27, +28, -29, -30.

Підсумовується кількість балів, набраних реципієнтом за всіма питаннями, і на цій основі визначають, яка мотивація домінує: 210–165 балів – високий рівень – характеризується яскраво вираженою мотивацією до визначення здібностей до спілкування у професійному полі діяльності, мотивів вибору професії, бажанням досягти успіхів у професійній діяльності в центрах оздоровчого фітнесу; 164–76 балів – середній рівень – характеризується вираженою мотивацією до визначення здібностей до спілкування у професійному полі діяльності, мотивів вибору професії, досягнення успіхів у професійній діяльності в центрах оздоровчого фітнесу; 75–30 балів – низький рівень – характеризується відсутністю мотивації

студентів до визначення здібностей до спілкування у професійному полі діяльності, мотивів вибору професії, небажанням досягнення успіхів у професійній діяльності в центрах оздоровчого фітнесу.

Результати, що характеризують показник сформованості мотивації досягнення успіхів у професійній діяльності в центрах оздоровчого фітнесу представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати, що характеризують показник сформованості мотивації досягнення успіхів у професійній діяльності в центрах оздоровчого фітнесу

Рівні	Експериментальна група (n = 56)					Контрольна група (n = 42)				
	Вхідні результати		Вихідні результати		Різниця, %	Вхідні результати		Вихідні результати		Різниця, %
	осіб	%	осіб	%		осіб	%	осіб	%	
Показник визначення мотивації досягнення: чоловіки										
Високий	0	0	19	45,2	+45,2	0	0	0	0	0
Середній	42	100	23	54,8	-45,2	23	100	23	100	0
Низький	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Показник визначення мотивації досягнення: жінки										
Високий	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Середній	14	100	14	100	0	19	100	19	100	0
Низький	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Приріст за мотиваційним критерієм як у представників експериментальної, так і у представників контрольної групи. За показником мотивації досягнення нами було визначено позитивну динаміку у зміні результатів тільки у чоловіків експериментальної групи (див. табл. 1).

Спираючись на отримані дані, були виведені середні значення показників сформованості мотиваційних досягнень, які представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Середні значення показника сформованості мотивації досягнення успіхів у професійній діяльності в центрах оздоровчого фітнесу

Показник	ЕГ		КГ	
	Вхідні результати	Вихідні результати	Вхідні результати	Вихідні результати
Показник мотивації досягнення	чоловіки			
	124,19 ± 8,26	169,14 ± 20,11	119,91 ± 5,48	126,96 ± 4,03
	t роз. 13,4*		t роз. 4,96*	
	жінки			
	103,86 ± 6,41	127,93 ± 10,73	111,26 ± 5,81	120,68 ± 6,05
	t роз. 7,21*		t роз. 4,9*	

Примітка: ЕГ – експериментальна група; КГ – контрольна група; * – p < 0,05, порівняно з даними на початок дослідження

Аналіз результатів дослідження свідчить про те, що на початок педагогічного експерименту не спостерігається істотної відмінності між середніми значеннями показника сформованості мотивації досягнення (111,26 ± 5,81 балів) жінок контрольної групи і середніми значеннями показника сформованості мотивації досягнень (124,19 ± 8,26 балів) жінок експериментальної групи, також на початок педагогічного експерименту не спостерігається істотної відмінності між середніми значеннями показника сформованості мотивації досягнення (119,91 ± 5,48 балів) чоловіків контрольної групи і середніми значеннями показника сформованості мотивації досягнення (124,19 ± 8,26 балів) чоловіків експериментальної групи.

Відзначено й істотні відмінності між середніми значеннями показника сформованості мотивації досягнення жінок контрольної групи на початок і на кінець дослідження (відповідно 111,26 ± 5,81 балів і 120,68 ± 6,05 балів); а також є відмінність між середніми значеннями показника сформованості мотивації досягнень жінок експериментальної групи на початок і в кінці педагогічного експерименту (відповідно 103,86 ± 6,41 балів і 127,93 ± 10,73 балів), спостерігаються відмінності й між середніми значеннями показника сформованості мотивації досягнення чоловіків контрольної групи на початок і на кінець дослідження (відповідно 119,91 ± 5,48 балів і 126,96 ± 4,03 балів); спостерігається істотна відмінність між середніми значеннями показника сформованості мотивації досягнень чоловіків експериментальної групи на початок і на кінець педагогічного експерименту (відповідно 124,19 ± 8,26 балів і 169,14 ± 20,11 балів).

Таким чином результати дослідження показали, що поліпшення в показниках спостерігаються і в експериментальній і контрольній групах. Але в експериментальній групі поліпшення були більш значимими – це свідчить про те, що методика навчання в експериментальній групі була більш ефективною.

Висновки. Теоретичний аналіз наукових праць стосовно показників сформованості мотивації досягнення майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту у професійній діяльності в центрах оздоровчого фітнесу дав нам можливість прослідити недостатню теоретичну та методичну розробленість обраної теми. Готовність до професійної діяльності студентів, які навчаються за фахом фізичного виховання та спорту, розглянуто як інтегративне явище, яке характеризується мотиваційним компонентом, що відображає розвиток особистісних якостей майбутнього фахівця й визначає його результат оволодіння професійно орієнтованими знаннями.

Внаслідок проведення тесту-опитувальника було виявлено, що за час педагогічного експерименту, результати формування мотивації успіху у майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту покращали, проте значних поліпшень не спостерігалося. Це може свідчити про те, що під час навчання у вищих навчальних закладах студенти отримують уміння та навички, які необхідно відразу реалізовувати у професійній діяльності, але можливості реалізовувати їх немає. В цьому полягає проблематика обраного напрямку дослідження.

Перспективи. Подальші дослідження будуть спрямовані на поліпшення і вдосконалення педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту і стануть необхідними для них в їх професійній діяльності у фітнес-центрах.

Використані джерела

1. Адамчук В.В. Экономика и социология труда: Учебник для вузов / В.В. Адамчук, О.В. Ромашов, М.Е. Сорокина. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 401 с.
2. Головин С.Ю. Словарь практического психолога / С.Ю. Головин. – Минск.: Харвест, 1998. – 800 с.
3. Гордеева Т.О. Мотивация достижения: теория, исследования, проблемы / Т.О. Гордеева // Современная психология мотивации / Под. Ред. Д.А. Леонтьева. – М.: Смысл. – 2002. – С. 47–103.
4. Енциклопедія освіти / В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Ефремова Т.Ф. Новый словарь русского языка. Толково-словообразовательный / Т.Ф. Ефремова. – М.: Русский язык, 2000. – 1233 с.
6. Энциклопедический словарь. 2009 [электронный ресурс] / режим доступа // <http://dic.academic.ru/dic.nsf/es>
7. Педагогіка вищої школи [Словник-довідник] / Упор. О.О. Фунтікова. – Запоріжжя: ГУ "ЗІДМУ", 2007. – 404 с.
8. Психодіагностика [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.С. Корольчук, В.І. Осьодло ; за заг. ред. М. С. Корольчука. – К.: Ельга : Ніка-Центр, 2007. – 399 с.
9. Словарь иностранных слов русского языка [электронный ресурс] / режим доступа // http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_fwords
10. Словарь / Под. ред. М.Ю. Кондратьева // Психологический лексикон. Энциклопедический словарь в шести томах / Ред.-сост. Л.А. Карпенко. Под общ. ред. А.В. Петровского. – М.: ПЕР СЭ, 2006. – 176 с.

Dobrodub E.

CHARACTERISTICS OF INDECES OF FORMATION OF ACHIEVEMENT MOTIVATION IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF SPECIALISTS IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORT WHILE WORKING IN FITNESS CENTRES

This article evaluates the index of formation of achievement motivation in the future experts in physical education and sport while their studying at university to students' further preparation for their professional activities.

Key words: *specialist, physical education, motivation, professional activity, fitness-centres.*

Стаття надійшла до редакції 07.08.2014 р.